

Editorial

Jornades sobre el Delta de l'Ebre

Amb un notable èxit d'assistència, els passats 10, 11 i 12 de desembre es varen celebrar, a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, les Jornades sobre el Delta de l'Ebre. Vint anys després de la publicació per part de la Institució del llibre *Els sistemes naturals del delta de l'Ebre*, es varen reunir diversos especialistes en l'estudi del medi natural deltaic per presentar alguns dels resultats obtinguts en els diversos estudis duts a terme en el delta en aquests darrers vint anys i per explicar les línies actuals de recerca. També es va presentar el Pla Delta XXI, que defensa un model de gestió del delta que prengui en consideració els resultats que s'obtenen en la recerca.

Entre els diferents ponents, i també entre els assistents, es va poder denotar un cert pessimisme enfront de l'esdevenidor del delta com a sistema natural. Efectivament, mentre que en aquests darrers vint anys algunes actuacions han estat manifestament beneficioses per al medi natural del delta, com la declaració d'una part com a parc natural, la llista d'accions negatives, i d'inaccions, era bastant més llarga.

La preocupació dels assistents no era tant aquesta llarga llista de problemes, com el fet que el procés de deteriorament ja fa més de vint anys que es denuncia. Solament cal recordar que en la presentació del llibre *Els sistemes naturals del delta de l'Ebre* ja es feia palesa la inquietud de tots els autors pel procés de deterioració creixent que experimentava el delta de l'Ebre. Vint anys després, se'n sap més i es disposa d'un ampli ventall de solucions per afrontar els problemes que afecten el delta, però els científics continuen queixant-se que no se'ls escolta.

La Institució, igual que les altres organitzacions que convocaven aquestes Jornades (SEO/BirdLife, DEPANA, EUCC), hauria d'assumir un paper més actiu en la conservació i el desenvolupament sostenible del delta de l'Ebre. No n'hi ha prou de queixar-se col·lectivament cada vint anys; cal que, com a organització que aglutina bona part dels científics naturalistes del país, assumeixi una de les seves funcions més importants: transmetre al conjunt de la societat els resultats de la recerca, però també les fonamentades preocupacions del col·lectiu científic enfront de l'esdevenidor dels sistemes naturals.

És mitjançant la participació en els diferents òrgans relacionats amb la gestió del medi (junttes rectores dels espais protegits, comissions d'urbanisme, etc.), que es podrà realitzar un primer pas en aquesta direcció, i aquest primer pas s'ha de fer amb seguretat, a partir d'uns objectius clarament definits i assumits pel conjunt de membres de la Institució, i cal no oblidar que el treball de la Institució és el dels seus membres. Una participació activa, responsable i constant, aprofitant els òrgans existents, i treballant perquè es constitueixin els que falten, ens ha de permetre esdevenir veritables gestors del medi, i no un col·lectiu que, simplement, exposa periòdicament les seves queixes.

Eleccions al Consell Directiu

En la propera Assemblea General ordinària de la ICHN caldrà elegir la Vicepresidència, la Secretaria i sis Vocalies del Consell Directiu de la nostra entitat.

Poden presentar la seva candidatura els socis de la ICHN que ho siguin d'abans de l'1 de gener de 1996. Les propostes hauran d'arribar a la Secretaria de la ICHN **abans del dia 15 de febrer**, perquè el Consell Directiu en tingui coneixement en el moment de convocar formalment l'Assemblea. Per a més comoditat, podeu presentar la vostra candidatura per telèfon (93) 318 55 16, o bé per correu electrònic (ichn@iec.es).

Tal com és preceptiu, es donaran a conèixer als socis totes les candidatures que s'hagin rebut.

Us preguem que considereu la possibilitat de dedicar part del vostre temps a la ICHN.

Montserrat Inglès
Secretària de la ICHN

Notícies

Espai exterior. Últimes tendències del paisatgisme holandès:

El passat dia 16 d'octubre la ICHN va ser convidada a la conferència inaugural del màster d'arquitectura del paisatge, organitzat pel Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori de la UPC.

Sota el títol «Espai exterior. Últimes tendències del paisatgisme holandès», el Sr. Meto J. Vroom, catedràtic d'Arquitectura del Paisatge de la Universitat de Wageningen, va fer

una presentació de diversos models d'intervenció en el paisatge humanitzat, i va exemplificar amb casos concrets les diferents corrents que han dominat en els últims anys aquesta disciplina de l'arquitectura a Holanda.

Mitjançant imatges, va fer referència als grans corrents històrics del paisatgisme dels primers anys de la postguerra europea, fins a arribar al moment actual, on coexisteixen tendències ben diverses i

contraposades. Finalitzà l'exposició posant dos exemples d'aquestes tendències.

El primer cas, la construcció d'un espai de lleure, amb una mena d'escenografia que recrea ambients amb molts elements metàl·lics. El segon cas, el del moviment «Natura a la ciutat» –que ja ha portat a la pràctica actuacions sobre antics parcs o espais agrícoles–, tendeix a retornar aquests espais a un estat anterior més natural.

Novetats bibliogràfiques:

VIGO, J. *El poblament vegetal de la vall de Ribes: Les comunitats vegetals i el paisatge*. Mapa de vegetació 1:50.000. Institut Cartogràfic de Catalunya. 468 p. + 1 mapa.

Resums de les sessions científiques

El canvi climàtic: predint el clima del futur

Resum de la sessió del 13 de novembre:

En el marc de la problemàtica de l'anomenat *canvi global*, el qual s'entén com el conjunt d'alteracions que l'home està infligint al medi ambient del nostre planeta, el canvi climàtic representa un dels components més importants, ja que el clima condiona de manera decisiva el desenvolupament de la biosfera. Encara que la història de la Terra ha conegut notables canvis de clima, molt més importants que el que es preveu que pugui esdevenir per causes antropogèniques, hi ha dos factors principals diferenciadors entre aquest últim i els canvis climàtics globals naturals: la seva rapidesa (els canvis es donarien en tan sols algunes dècades, en lloc de milers d'anys) i el marc de superpoblació mundial cap al qual la humanitat es dirigeix, amb extenses zones deficitàries en la producció d'aliments.

Com a causes directes del canvi climàtic antropogènic, s'assenyalen les variacions en el balanç tèrmic del sistema Terra-atmosfera, que produeixen, d'una banda, l'emissió continuada de gasos hivernacle (conseqüència de l'ús massiu de combustibles fòssils, de diferents canvis de l'ús del sòl i de gran nombre de processos industrials), i, per altra banda, l'augment de partícules aerosol que genera l'activitat humana. Aquest conjunt de causes s'anomena, de vegades, *forçament radiatiu del clima*, ja que el balanç d'energia és essencialment de tipus radiatiu (energia solar rebuda i energia «terrestre» emesa cap a l'espai). Com a repercussions climàtiques importants, es destaquen un possible augment de la temperatura a escala global (molt sovint, *canvi global* es pren com a sinònim d'*escalfament global*), variacions de la criosfera, de la circulació general atmosfèrica, del cycle hidrològic, del nivell del mar i trets climàtics importants com, per exemple, variacions estacionals,

canvis en la freqüència i intensitat de valors extrems, com és el cas de les onades de fred o de calor, sequeres, inundacions, etc.

La predicció acurada de la magnitud i distribució dels possibles canvis de clima no és gens fàcil. El sistema climàtic és d'una extraordinària complicació a causa del gran nombre de variables implicades i la seva interdependència, incloent en aquest mecanisme de retroalimentació que poden amplificar o compensar els canvis. D'altra banda, la variabilitat climàtica natural, molt difícil de predir, es superposa a qualsevol forçament antropogènic del clima i, almenys en les primeres dècades del forçament, pot ser de magnitud semblant, i fer que les prediccions del clima tinguin un cert grau d'incertesa.

La predicció del clima del futur es fa generalment mitjançant dues metodologies: la més utilitzada fa servir models numèrics de simulació climàtica, comunament del tipus anomenat «de circulació general», els quals apliquen les lleis de la termohidrodinàmica a l'atmosfera i criosfera. Els models prediuen el clima amb diferents «escenaris» d'emissions futures. L'altre mètode, molt menys utilitzat, consisteix en l'obtenció del clima futur basat en la comparació amb els climes de la Terra en èpoques anteriors (paleoclimes). L'aplicació de models numèrics per a l'escenari de concentracions creixents de gasos hivernacle que mostra la tendència actual dóna un escalfament global mitjà al voltant de 0,3 °C per dècada, encara que de distribució no uniforme. Aquest escalfament pot tenir diverses repercussions en la circulació general, el cycle hidrològic i la resta de components del sistema climàtic.

Jeroni Lorente
Dpt. d'Astronomia i Meteorologia
Fac. de Física. Universitat de Barcelona

Registre geològic i canvi global

Resum de la sessió del 18 de desembre:

Com expressa el mateix terme *global*, un canvi d'aquestes característiques es produeix quan afecta a tota la Terra. per tant, quant volem identificar aquest canvi global amb la utilització de les ciències geològiques s'ha de poder demostrar la seva condició de canvi i la seva universalitat.

Tots sabem que la geologia estudia les roques i que, a través de la memòria que elles conserven –és a dir, que ha «registrat»– podem reconstruir fets i processos que s'han produït al llarg de la història de la Terra. D'altra banda, sabem que la Terra no ha «funcionat» sempre de la mateixa manera i que s'han produït en temps antics i recents canvis d'àmbit global. En la pràctica, però, els canvis globals que podem estimar com a probables de cara a l'actualitat i a l'immediat futur es refereixen fonamentalment a l'àmbit climàtic. Per aquesta causa, tractarem successivament dos aspectes: 1) els canvis globals tal com ens els evidencia el registre geològic antic, i 2) els canvis climàtics en èpoques recents i subactuals.

1. Hi ha evidències geològiques de canvis globals que afecten tant el funcionament intern com el funcionament extern de la Terra, amb conseqüències àmplies en el propi entorn i paisatge geològic.

2. El modelat de la superfície terrestre està constituït per un conjunt de formes relacionades amb processos geomorfològics

funcionals i, al mateix temps, per nombroses formes heretades. Aquestes formes heretades mostren la variabilitat, tant espacial com temporal, dels processos geomorfològics. Els canvis climàtics esdevinguts durant el Quaternari són la causa principal d'aquesta variabilitat.

Els canvis climàtics esdevinguts a diverses escales temporals es poden estudiar a partir dels registres que proporcionen tant les seqüències oceàniques com les continentals. Els registres oceànics es caracteritzen per una gran continuïtat temporal, fet que permet l'establiment de reconstruccions paleoclimàtiques a escala global basades, per exemple, en l'anàlisi dels isotops de l'oxigen. Els registres continentals, en canvi, presenten nombroses discontinuïtats, però aporten dades valuoses de caràcter local i regional que permeten afinar els models paleoclimàtics globals.

Els canvis climàtics, especialment els més recents, i les causes que els determinen, són temes de gran interès entre la comunitat científica i la societat en general. Evidentment, per pronosticar els efectes que pot produir l'impacte de l'home sobre el clima cal conèixer, en primer lloc, les causes i la dinàmica dels canvis climàtics naturals.

Salvador Reguant
Jaume Bordonau

Dept. Geol. Dinàm. Geofís. i Paleontol.
Fac. de Geologia, Universitat de Barcelona

Comissió Lexicogràfica

El Consell Directiu, en la seva reunió del mes de novembre, va acordar impulsar la creació d'una comissió lexicogràfica al si de la ICHN. Un dels objectius de la comissió, a més dels que es fixi lliurement, serà col·laborar en la revisió de les entrades i accepcions del *Diccionari de la llengua catalana* de l'IEC en l'àmbit temàtic que és propi de la ICHN.

Els socis interessats a formar-ne part poden adreçar-se a la Secretaria.

Recull de legislació

Declaracions d'impacte ambiental

Edicte del 17 d'octubre de 1996 (DOGC núm. 2276, del 4 de novembre de 1996)

Pel qual es fa pública la declaració d'impacte ambiental del projecte de correcció hidrologicoforestal al barranc de les Costes, al terme municipal de Barruera, promogut i tramitat per la Direcció General del Medi Natural.

Edicte del 21 d'octubre de 1996 (DOGC núm. 2276, del 4 de novembre de 1996)

Pel qual es fa pública la declaració d'impacte ambiental del projecte de variant de Sant Pere de Ribes; carretera B-211 de Canyelles a Sitges, PK 7,000 al 9,000; tram: Sant Pere de Ribes, promogut i tramitat per la Direcció General de Carreteres del Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

Col·legi Oficial d'Enginyers Tècnics Forestals de Catalunya

Decret 335/1996, del 29 d'octubre (DOGC núm. 2277, del 6 de novembre de 1996)

Pel qual es constitueix el Col·legi Oficial d'Enginyers Tècnics i Forestals de Catalunya per aplicació de la disposició transitòria segona de la Llei 13/1982, del 17 de desembre.

Agenda

Sessions científiques

Integritat ecològica enfront del canvi global

A càrrec de Joandomènec Ros. Dept. d'Ecologia, Fac. de Biologia, UB
19 de febrer, a les 19 h, a la Sala Pi i Sunyer

El canvi global i els canvis en els usos del sòl

A càrrec de Xavier Baulies. Director de l'oficina Internacional del projecte LUCC (Land use and land cover change). Institut Cartogràfic de Catalunya.
10 de març, a les 19 h, a la Sala Pi i Sunyer

Dia Mundial de les Zones Humides

El 2 de febrer de 1997 serà el segon Dia Mundial de les Zones Humides. El primer va tenir lloc el 1996 per commemorar el 25è aniversari de la signatura del Conveni de Ramsar, relatiu a les zones humides d'importància internacional, adoptat a la ciutat iraniana de Ramsar el 2 de febrer de 1971.

El Conveni de Ramsar és el tractat internacional més important en relació amb l'ús racional de les zones humides i la seva biodiversitat, incloent-hi els recursos hídrics. Fins a la data, gairebé cent països han signat el Conveni i designat unes nou-centes zones humides.

2n cicle de debats del Fòrum Terrassenc

Durant el mesos de gener, febrer i març, el Fòrum Terrassenc per a la Protecció i Ordenació del Medi Natural i del Paisatge, juntament amb d'altres associacions, entre les quals es troba la ICHN, organitza un cicle de debats. Us n'ofereim l'agenda:

Infraestructures respectuoses amb el medi natural: optimització i disseny

Ponent: **Ole Thorson**. Doctor. enginyer de camins
29 de gener

La definició de les vores de la ciutat mitjançant el planejament urbanístic

Ponent: **Manuel de Torres i Capell**. Catedràtic del Dpt. d'Urbanística i Ordenació del Territori.
UPC
26 de febrer

Els parcs periurbans: una eina municipal en la definició de la xarxa de connectors biològics i paisatgístics

Ponent: **Ramon Torra**. Director de Serveis de l'Espai Públic. Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona
19 de març

Els debats tindran lloc a les 8 del vespre, a la Delegació del Vallès Occidental del Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics, al carrer Sant Francesc, 18, Terrassa.
Més informació al telf. 93 - 780 11 10

Recordeu

Horari d'atenció als socis de la ICHN

Dilluns i dimecres, de 16 h a 20 h
Dimarts, dijous i divendres, de 9 h a 13 h

Adreça electrònica: ICHN@iec.es

Comitè de Redacció:

Laura Llorens i Emilio Ramos

Col·laboradors:

Jaume Bordonau, Josep Germain, Montserrat Inglès, Jeroni Lorente, Salvador Reguant, Mercè Soler i Ignasi Soriano.

fundada el 1899

ICHN
Institut Català
d'Història Natural

Filial de l'INSTITUT
D'ESTUDIS CATALANS

Redacció: ICHN
c. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 93 - 318 55 16
Fax. 93 - 412 29 94

Imprimeix: CTE
Maqueta: albert beltran
Dipòsit Legal: B-39829-1995